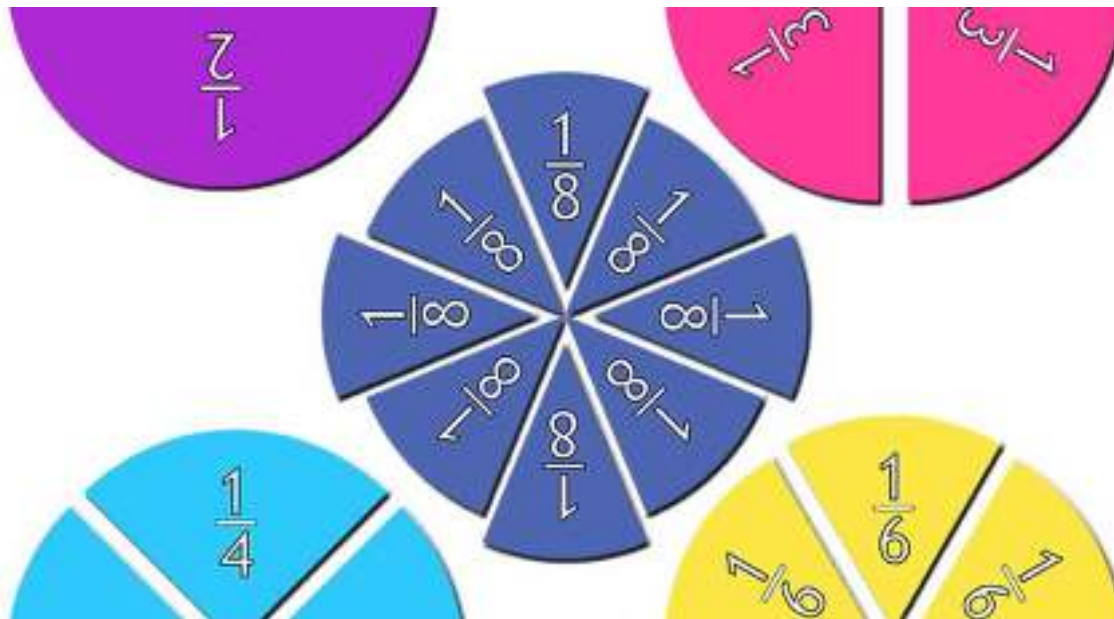

Сьогодні
17.05.2024

Урок
№ 165

Звичайні дроби

Мета уроку:
повторити, узагальнити і
систематизувати знання з теми:
звичайні дроби. Закріпити вміння
застосовувати набуті знання у
практичній діяльності.

Поняття про звичайний дріб

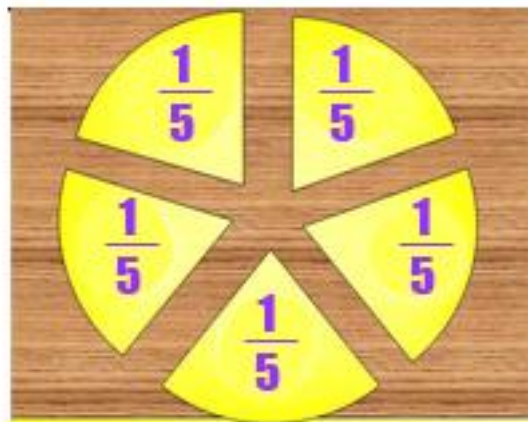
Число яке має вигляд $\frac{a}{b}$, де a і b натуральні числа називають звичайним дробом.

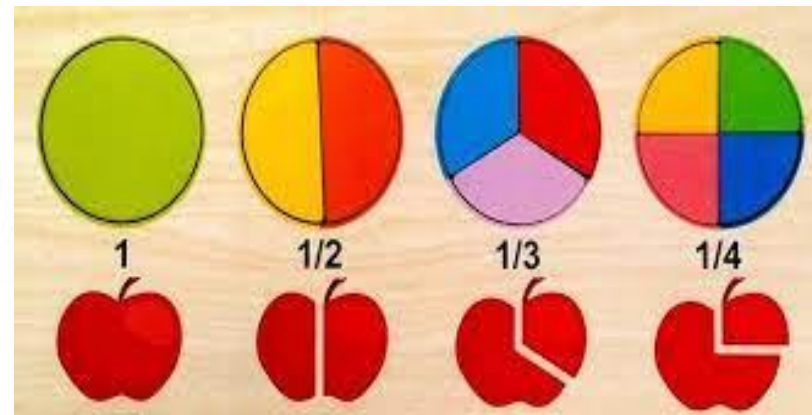
Число b – знаменник дробу, він показує, на скільки рівних частин поділено одиницю (ціле).

Число a – чисельник дробу, він показує, скільки взято рівних частин одиниці (цілого).

Звичайні дроби
навколо нас

Приклад 1. Якщо відрізок завдовжки 1 м поділити на 100 рівних частин, то довжина кожної частини буде 1 см. Тоді 1 см = $\frac{1}{100}$ м (одна сота метра), 2 см = $\frac{2}{100}$ м (дві сотих метра), 17 см = $\frac{17}{100}$ м (сімнадцять сотих метра) тощо.

Приклад 2. Оскільки 1 кг = 1000 г, то 1 г = $\frac{1}{1000}$ кг (одна тисячна кілограма).

Знаходження дробу від числа

Щоб знайти дріб від числа, треба число поділити на знаменник дробу і помножити на чисельник дробу.

$\frac{a}{b}$ від m дорівнює $m : b \cdot a$

Задача 1. Скільки градусів містять $\frac{2}{5}$ розгорнутого кута?

Розв'язання. $180^\circ : 5 \cdot 2 = 72^\circ$.

Відповідь: 72°

Знаходження числа за значенням його дробу

Щоб знайти число за значенням його дробу, треба це значення поділити на чисельник дробу і помножити на знаменник дробу.

Якщо число p дорівнює значенню $\frac{a}{b}$ від m , то $m = p : a \cdot b$

Задача 2. Відстань між містами А і В дорівнює 120 км, що складає $\frac{3}{4}$ відстані між містами А і С.

Яка відстань між містами А і С?

Розв'язання. $120 : 3 \cdot 4 = 160$ (км).

Відповідь: 160 км.

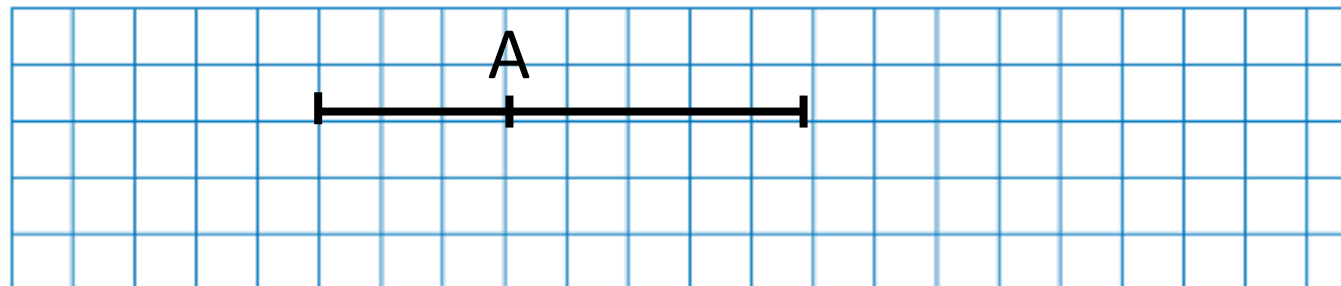

Позначення звичайного дробу на координатному промені

Щоб позначити дріб $\frac{a}{b}$ на координатному промені, одиничний відрізок вибирають такої довжини, щоб він легко ділився на b рівних частин.

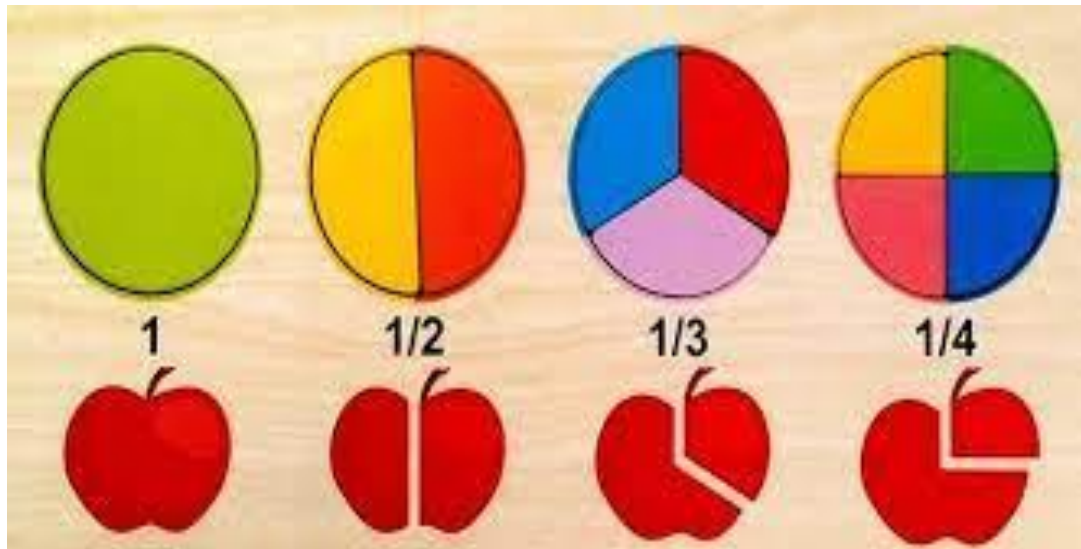
Наприклад, щоб позначити число $\frac{3}{8}$, виберемо одиничний відрізок завдовжки 8 клітинок зошита. Тепер його легко поділити на 8 рівних частин та від початку відліку відкласти 3 таких частини.

Маємо: $A\left(\frac{3}{8}\right)$

Дріб як частка двох натуральних чисел

Нехай треба розділити три яблука між чотирма дітьми. Число 3 не ділиться націло на 4. Поділимо кожне яблуко на 4 рівні частини, матимемо 12 четвертин яблука. Дамо кожній дитині по 3 такі частини.

Отже, кожна дитина отримає по $\frac{3}{4}$ яблука. Дріб $\frac{3}{4}$ отримали, поділивши 3 яблука на 4 рівні частини, тобто $\frac{3}{4} = 3 : 4$.

Дріб — це результат ділення одного натурального числа на інше.

Дріб у якого чисельник і знаменник рівні дорівнює одиниці, наприклад $\frac{5}{5} = 1$, аналогічно:

$$\frac{3}{3} = 1, \frac{65}{65} = 1, \frac{17}{17} = 1 \text{ і т.д.}$$

Якщо чисельник ділиться на знаменник, то частка буде натуральним числом. Наприклад, $36 : 4 = \frac{36}{4} = 9$; $5 : 1 = \frac{5}{1} = 5$. Якщо чисельник не ділиться на знаменник, то частка буде дробом. Наприклад, $27 : 5 = \frac{27}{5}$; $2 : 7 = \frac{2}{7}$.

Значення дробу дорівнює частці від ділення чисельника на його знаменник

$$\frac{a}{b} = a : b$$

і навпаки

$$a : b = \frac{a}{b}$$

Будь яке, натуральне число n , можна записати у вигляді дробу $\frac{a}{b}$, де b – натуральне число. Тоді $a = n \cdot b$

Задача. Записати число 5 у вигляді дробу зі знаменником 7.

Розв'язання. Треба знайти таке число, яке при діленні на 7 дає 5. Це буде добуток $5 \cdot 7$, тобто 35. Отже, $5 = 35 : 7$

Відповідь: $\frac{35}{7}$

Рівність звичайних дробів

Поділимо прямокутник на 4 однакові частини і розглянемо 2 з них.

Порівняння дробів на координатному промені

Більшому дроби на координатному промені відповідає точка, що лежить правіше, а меншому – точка, що лежить лівіше.

Порівняння дробів

Нехай торт розрізали на 8 рівних частин. На одну тарілку поклали одну частину, а на другу — три.

З двох дробів з однаковими знаменниками більший той дріб, чисельник якого більший, і менший той, чисельник якого менший.

Правильні дроби

Дріб, чисельник якого менший від знаменника, називають правильним дробом.

Неправильні дроби

Дріб, чисельник якого більший від знаменника, або дорівнює йому, називають неправильним дробом.

Правильний дріб завжди менший від неправильного.

Правильні і неправильні дроби на координатному промені

Правильний дріб на координатному промені завжди лежить зліва від 1. Неправильний дріб на координатному промені завжди лежить або справа від числа 1, або збігається з ним.

Додавання і віднімання звичайних дробів з однаковими знаменниками

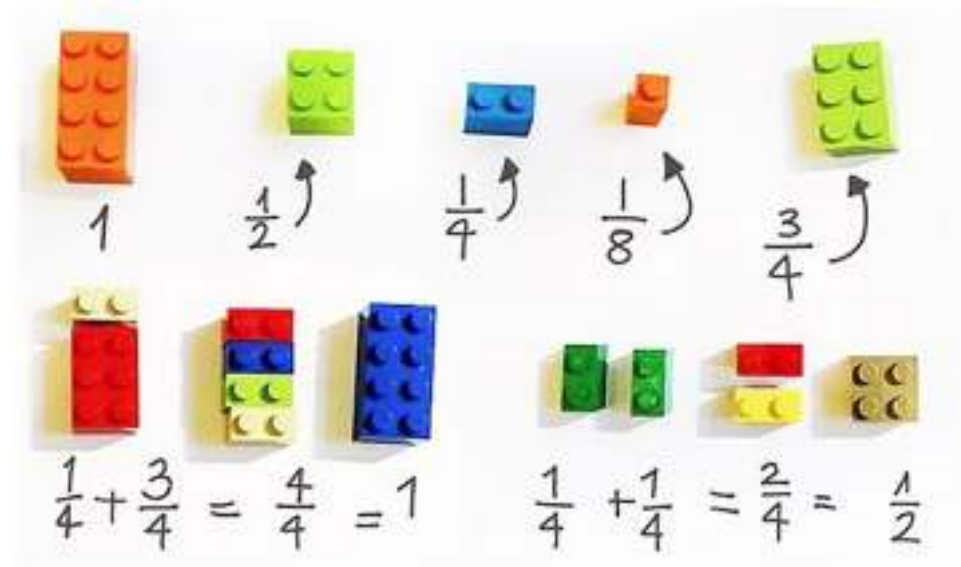
Щоб додати дроби з однаковими знаменниками, треба додати їх чисельники і залишити той самий знаменник.

$$\frac{a}{c} \pm \frac{b}{c} = \frac{a \pm b}{c}$$

Щоб відняти дроби з однаковими знаменниками, треба від чисельника зменшуваного відняти чисельник від'ємника і залишити той самий знаменник.

Для додавання і віднімання звичайних дробів справджуються ті самі властивості, що й для додавання і віднімання натуральних чисел.

Задача 1. Виконати дії:

1) $\frac{7}{11} + \frac{4}{11} - \frac{3}{11}$; 2) $\frac{3}{5} + \frac{4}{5}$.

Розв'язання.

1) $\frac{7}{11} + \frac{4}{11} - \frac{3}{11} = \frac{7+4-3}{11} = \frac{8}{11}$;

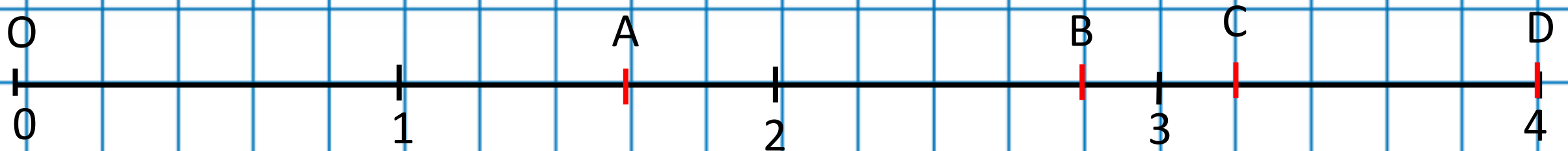
2) $\frac{3}{5} + \frac{4}{5} = \frac{3+4}{5} = \frac{7}{5} = 1 \frac{2}{5}$.

Додавання і віднімання дробів на координатному промені.

Пересвідчитися в тому, що сформульовані вище правила додавання і віднімання звичайних дробів справджуються, можна і на координатному промені.

$$\text{Маємо : } A \left(\frac{8}{5} \right), B \left(\frac{14}{5} \right). \text{ } OB = OA + AB = \frac{8}{5} + \frac{6}{5} = \frac{14}{5}$$

Перетворення мішаного числа у неправильний дріб

Щоб перетворити мішане число у неправильний дріб, треба помножити його цілу частину на знаменник дробової частини, до отриманого добутку додати чисельник дробової частини та записати отриману суму чисельником неправильного дробу, а знаменник дробової частини залишити без змін.

$$m \frac{a}{b} = \frac{m \cdot b + a}{b}$$

Перетворення мішаного числа у неправильний дріб

Якщо результатом виконання арифметичних дій є неправильний дріб, то зазвичай перед тим, як записати відповідь, його перетворюють на мішане число.

Задача 2. Перетворити число $4\frac{3}{7}$ у неправильний дріб.

Розв'язання. Запишемо число 4 у вигляді дробу зі знаменником 7, маємо: $4 = \frac{4 \cdot 7}{7} = \frac{28}{7}$. Тоді $4\frac{3}{7} = 4 + \frac{3}{7} = \frac{28}{7} + \frac{3}{7} = \frac{31}{7}$.

Або коротше: $4\frac{3}{7} = \frac{4 \cdot 7 + 3}{7} = \frac{28 + 3}{7} = \frac{31}{7}$.

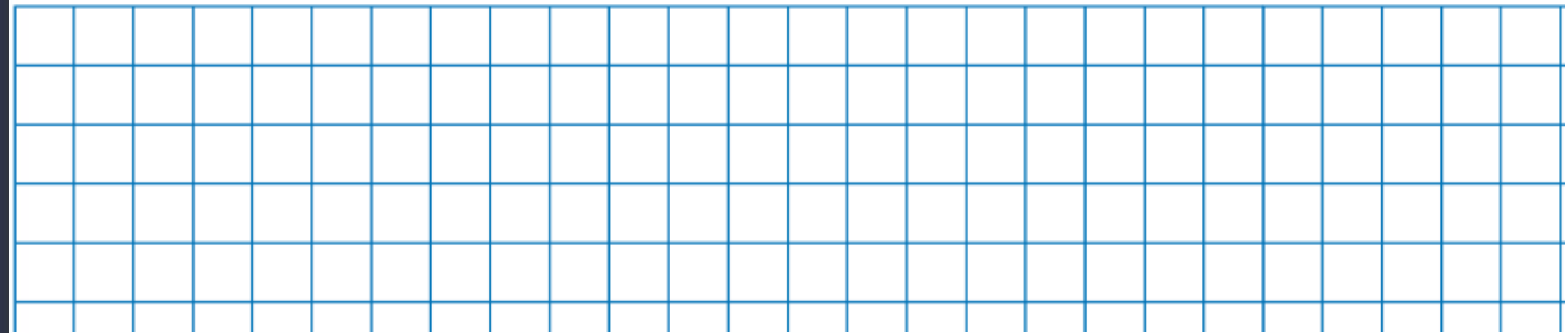
1. Що таке звичайний дріб?
2. Що показує знаменник дробу?
3. Що показує чисельник дробу?
4. Як знайти дріб від числа?
5. Як знайти число за значенням його дробу?
6. Яким числом є частка, якщо чисельник ділиться на знаменник?
7. Яким числом є частка, якщо чисельник не ділиться на знаменник?

Завдання № 1.

Обчисліть:

$$\left(3\frac{2}{4} + 1\frac{2}{4} \right) - \left(3\frac{2}{7} - 1\frac{5}{7} \right).$$

Завдання № 2.

Ширина прямокутника 96см, що становить $\frac{12}{17}$ його довжини. Обчисліть периметр і площу прямокутника.

